

**Нормативно-правові акти і документи,
що регламентують підготовку наукових кадрів в Україні**

Зібрав та прокоментував Євген Ніколаєв станом на початок квітня 2016 р. Укладач не несе відповідальності за неповноту викладеної інформації та за можливі неточності. Деякі документи можуть повторюватися у різних розділах таблиці.

Назва документу	Зміст, коментарі
Базове законодавство	
<p>Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18</p> <p>Закон визначає систему наукових ступенів в Україні, умови атестації здобувачів, повноваження державних органів, ВНЗ, наукових інститутів з питань атестації наукових кадрів, визначає розмір доплати за науковий ступінь.</p>	<p>Стаття 5: доктор філософії — освітній і перший науковий ступінь; доктор наук — другий науковий ступінь. Встановлено порядок навчання для одержання цих ступенів.</p> <p>Стаття 6: Умови атестації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії або доктора наук. Встановлено можливість захисту здобувача ступеня доктора філософії в разовій спеціалізованій вченій раді, захисту здобувача ступеня доктора наук за сукупністю статей, поняття „фахові видання”, необхідність оприлюднення дисертації та відгуків офіційних опонентів на офіційних веб-сайтах установ, де відбувається захист, умови позбавлення наукового ступеня унаслідок виявлення в дисертації плагіату.</p> <p>Стаття 13, п. 1, пп. 18: МОН за поданням НАЗЯВО схвалює порядок присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ) та подає його на затвердження КМУ.</p> <p>Стаття 18, п. 1, пп. 8: НАЗЯВО розробляє вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розробляє порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ) та подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки</p> <p>Стаття 30, п. 5, пп. 6: дослідницький університет має право самостійно утворювати разові спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за участю не менше п'яти осіб з відповідним ступенем, двоє з яких працюють в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі).</p> <p>Стаття 59, п. 2: Науково-педагогічним, науковим і педагогічним працівникам вищих навчальних закладів встановлюються доплати за науковий ступінь доктора філософії та доктора наук у розмірах відповідно 15 та 20 відсотків посадового окладу. ВНЗ може встановити більший розмір доплат за рахунок власних надходжень.</p> <p>Стаття 69, п. 6: ВНЗ здійснюють заходи із запобігання академічному плагіату — оприлюдненню (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.</p> <p>Прикінцеві та перехідні положення, п. 2, пп. 7: особи, які закінчили аспірантуру або докторантуру до набрання чинності цим Законом, мають право на захист дисертації протягом одного року.</p>

Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Визначено статус аспірантів як вчених, право вчених на здобуття наукових ступенів, їх права та ін.
Постанова КМУ від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»	Визначено компетенції, якими має володіти особа в результаті здобуття освіти за восьмим (кандидат наук, доктор філософії) та дев'ятим (доктор наук) рівнем освіти.
Органи, задіяні в атестації наукових кадрів	
Указ Президента України від 25.04.2013 р. № 240/2013 «Питання Міністерства освіти і науки України» http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/240/2013 МОН не керується Положенням, затвердженим цим указом.	Затверджене Положення про МОН. Визначено повноваження МОН з питань функціонування системи атестації наукових і науково-педагогічних кадрів, атестації та підвищення кваліфікації вчених, встановлення вимог до здобувачів наукових ступенів і вчених звань, експертизи дисертацій, формування мережі спеціалізованих вчених рад, затвердження або скасування рішень про присудження наукових ступенів, видачі відповідних дипломів (пункт 4, підпункти 33-36).
Постанова КМУ від 16.10.2014 р. № 630 «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF/	Затверджене Положення про МОН. МОН створює умови для здобуття громадянами наукових ступенів; схвалює порядок присудження наукових ступенів та подає його на розгляд КМУ; формує перелік галузей знань і перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та подає їх на розгляд КМУ; проводить роботу, пов'язану з визнанням виданих в інших державах документів про освіту, наукові ступені; затверджує за погодженням з НАЗЯВО порядок визнання здобутих в іноземних ВНЗ наукових ступенів і проводить процедуру їх визнання (пункт 4, підпункти 11, 49, 57, 79)
Наказ МОН від 12.07.2013 р. № 969 «Про затвердження Регламенту Міністерства освіти і науки України»	П. 5.2 визначає діяльність Атестаційної колегії МОН та її повноваження з питань формування мережі спеціалізованих вчених рад, затвердження їх рішень про присвоєння наукового ступеня.
Наказ МОНМС від 14.09.2011 р. № 1058 «Деякі питання експертних рад з питань проведення експертизи дисертаційних робіт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України» http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1167-11	Затверджене Положення про експертну раду з питань проведення експертизи дисертаційних робіт. Визначено порядок утворення, функції, повноваження, порядок розгляду дисертацій експертною радою.
Наказ Міністерства освіти і науки України № 1367 від 25.11.2011 «Про затвердження складу експертних рад з питань проведення експертизи дисертаційних робіт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України»	Склад експертних рад. Не з'ясував, наскільки актуальний.
Наказ МОНМС від 14.09.2011 р. № 1059 «Деякі питання присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1169-11	Затверджено Положення про атестаційну колегію МОН, Положення про спеціалізовану вчену раду.
Постанова КМУ від 15.04.2015 р. № 244 «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти»	Затверджено Статут НАЗЯВО. НАЗЯВО розробляє вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають науковий ступінь; подає МОН для схвалення порядок присудження наукових ступенів для внесення в КМУ; погоджує розроблений МОН порядок визнання здобутих в іноземних ВНЗ наукових ступенів; розробляє положення про акредитацію СВР та подає його МОН для затвердження, акредитує СВР та контролює їх діяльність (п. 9 Статуту).

Наказ МОН від 16.02.2016 р. № 125 «Про створення Ліцензійної комісії Міністерства освіти і науки України» http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-02-19/5137/nmo-125.pdf	Затверджене Положення про Ліцензійну комісію МОН, її склад.
Наказ МОН від 11.09.2015 р. № 922 «Про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України»	Затверджене Положення про науково-методичну раду МОН, яка здійснює розробку стандартів вищої освіти, у т.ч. для підготовки аспірантів.
Наказ МОН від 27.11.2015 р. «Про затвердження Порядку конкурсного відбору членів Науково-методичної ради та науково-методичних комісій Міністерства освіти і науки України»	Визначено, як можна стати членом науково-методичної ради або її комісії.
Наказ МОН від 19.02.2016 р. «Про затвердження персонального складу сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України»	Затверджено персональний склад вказаного сектору.
Наказ МОН від 06.04.2016 р. № 375 «Про затвердження персонального складу Науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України»	Затверджено персональний склад вказаних комісій.
Ліцензування аспірантури	
Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності»	Ліцензування здійснюється у порядку, визначеному цим законом. Норми закону «Про вищу освіту», що стосуються ліцензування, не застосовуються.
Постанова КМУ від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти»	Визначено умови, які необхідно виконати ВНЗ (науковій установі) для одержання ліцензії на відкриття аспірантури.
Лист МОН від 02.03.2016 р. № 1/9-114 «Про затвердження Ліцензійних умов»	Інформування про нові умови ліцензування освітньої діяльності.
Підготовка здобувачів наукових ступенів	
Наказ МОН від 15.10.2015 р. № 1085 «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році»	Правила прийому до аспірантури у 2016 р. розробляються ВНЗ та науковими установами із урахуванням вимог цього наказу.
Постанова КМУ від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»	Порядок підготовки здобувачів наукових ступенів в аспірантурі, докторантурі, поза навчанням у них.
Постанова КМУ від 01.03.1999 р. № 309 «Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів»	Порядок підготовки здобувачів наукових ступенів в аспірантурі, докторантурі, поза навчанням у них; порядок проведення кандидатських іспитів. Порядок втратив чинність в цілому, але поширюється на підготовку аспірантів (ад'юнктів) і докторантів, що започаткована до набрання чинності постановою КМУ від 23.03.2016 р. № 261.
Наказ МОНМС від 14.09.2011 р. № 1057 «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей», зі змінами.	Затверджено перелік наукових спеціальностей, за якими здійснюється підготовка наукових кадрів, проводяться захисти дисертацій, присуджуються наукові ступені. Паспорти окремих наукових спеціальностей затверджено окремими актами ВАК, МОНМС, МОН.
Постанова КМУ від 29.04.15 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»	Затверджено новий перелік спеціальностей, за якими здійснюється, у тому числі, підготовка здобувачів наукових ступенів.

Наказ МОН від 06.11.2015 р. № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266»	Таблиця відповідності між науковими спеціальностями за попереднім та новим їх переліком. Попередній перелік наукових спеціальностей (затверджений Наказом МОНМС від 14.09.2011 р. № 1057) не скасовується.
Постанова КМУ від 26.02.1993 р. № 136 «Про навчання іноземних громадян в Україні»	Вартість навчання в аспірантурі громадян зарубіжних країн встановлюється на рівні не менше 2,5 тис. доларів США на рік.
Наукові фахові видання, публікація результатів дисертаційного дослідження	
Постанова Президії Вищої атестаційної комісії України від 15.01.2003 р. № 7-05/1 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України». http://uzakon.com/document/spart00/inx00936.htm	Затверджена єдина структура наукових статей. Редакції наукових фахових видань зобов'язані організувати належне рецензування статей.
Наказ МОН, НАНУ, ВАК від 30.09.2004 р. № 768/431/547 «Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання».	Деякі окремі вимоги до фахових видань, що поширюються на видання в електронній формі. Окремим суб'єктам необхідно надавати роздруковану версію видань. Норми частково перетинаються із нормами наказу МОНМС від 17.10.2012 р. № 1111.
Наказ МОНМС від 17.10.2012 р. № 1111 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України». http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1850-12	Головний документ із вимогами до наукових фахових видань. Норми про доступність випусків видань на сайті Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, про наявність статей англійською мовою на веб-сторінці видання не виконуються найчастіше.
Наказ МОНМС від 17.10.2012 р. № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», зі змінами. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1851-12	Вимоги до кількості публікацій здобувача наукового ступеня за підсумками дисертаційного дослідження. Можливе подання дисертації у вигляді опублікованої монографії (а не рукопису) — документ містить вимоги до такої монографії.
Наказ МОН від 14.07.2015 р. № 758 «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів» http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15	На сайті організації, де відбувається захист дисертації, розміщується автореферат дисертації (за 30 днів до захисту), її повний текст та відгуки офіційних опонентів (за 10 днів). Відкритий доступ зберігається протягом 3 місяців з дати видачі диплома про науковий ступінь.
Оформлення дисертації та автореферату, розсилка автореферату	
Публікація у Бюлетені ВАК України, № 9-10 за 2011 р. «Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій»	Документ розроблений на підставі стандарту ДСТУ 3008-95. Незважаючи на слово «вимоги» у назві, цей документ не був офіційно затверджений, тому має рекомендаційний характер — всупереч практиці його застосування як обов'язкового.
Державний стандарт України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» Буде замінений на ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення», який набирає чинності з 01.07.2017 р.	Вимоги до структури та оформлення дисертації та автореферату.
Державний стандарт України ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Реферат і анотація. Загальні вимоги»	Стандарт визначає вимоги до структури та обсягу анотацій дисертації, автореферату, наукових статей, про що майже ніхто не знає.

Наказ ВАК від 26.01.2008 р. № 63 «Про внесення змін до переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників». Втратив чинність згідно з Наказом ВАК № 557 від 19.07.2010. А наказ № 557 скасовано Наказом МОН № 1059 від 14.09.2011.	Вимога оформлювати список літератури у дисертації, список опублікованих робіт в авторефераті у відповідності із стандартом ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Оскільки ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 не скасовано, то вимоги залишаються чинними. Готується наказ МОН, який змінить ці вимоги.
Державний стандарт України ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»	Широко критиковані правила оформлення бібліографічного опису джерел літератури. Положення самого стандарту про те, що «Стандарт не поширюється на бібліографічні посилання», у практиці нормотворчості проігноровано.
Державний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» Набирає чинності з 01.07.2017 р. Див.: http://bit.ly/1OU3ujl , http://on.fb.me/1Pm6Xlu	Можливо, у дисертаціях або наукових статтях буде застосовуватися оформлення списків літератури у відповідності із цим стандартом.
Лист МОН від 17.04.2015 р. «Про розсилання авторефератів дисертацій» http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-04-17/3812/lmon_1_9_204_17042015.jpg Див. також: http://on.fb.me/1nbunU7 .	Вказано, що автореферат дисертації розсилається за адресами, визначеними постановою КМУ від 10.05.2002 р. № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів», членам СВР та за списком адресатів, перелік яких визначає СВР. Що майже відповідає п. 3.7 Положення про СВР (Наказ МОНМС від 14.09.2011 р. № 1059) та п. 13 Порядку присудження наукових ступенів (Постанова КМУ від 24.07.2013 р. № 567).
Порядок захисту дисертації	
Наказ МОНМС від 14.09.2011 р. № 1059 «Деякі питання присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1169-11	У затвердженому цим наказом Положенні про спеціалізовану вчену раду див. порядок розгляду і захисту дисертації, вимоги до документів, необхідних для захисту дисертації.
Постанова КМУ від 24.07.2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п	Загальні вимоги до дисертацій, їх розгляду і захисту, переатестації та нострифікації, виготовлення і видачі дипломів, позбавлення наукових ступенів, розгляду апеляцій.
Наказ МОНМС від 03.12.2012 р. № 1364-ОД «Про внесення зміни до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 14.02.2012 р. № 164» http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1364.doc	Публікація повідомлень про захист докторських і кандидатських дисертацій здійснюється шляхом їх розміщення у щомісячному спеціальному випуску газети «Освіта України».
Наказ ВАК і Міністерства праці та соціальної політики від 29.10.2010 р. № 696/345 «Про затвердження Норм оплати праці офіційних опонентів»	Затверджено розміри оплати за підготовку відгуків на дисертацію офіційним опонентам.
Форми документів про науковий ступінь	
Постанова КМУ від 31.03.2015 р. № 193 «Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка», зі змінами.	Інформація, яку має містити диплом про науковий ступінь.
Наказ МОН від 12.05.2015 р. № 525 «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них, зразка академічної довідки» http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0551-15	Форми дипломів про наукові ступені. Документи готуються двома мовами — українською та англійською. Англомовна версія документів містить помилки, неузгодженості.

Порядок нострифікації документів про науковий ступінь, одержаних в іноземних ВНЗ	
Наказ МОН від 05.05.2015 № 504 «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту»	Порядок визнання іноземних дипломів про освіту, у т.ч. про науковий ступінь.
Різне	
Спільний наказ МОН та НАПН від 29.03.2016 р. № 346/16 «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Президії Вищої атестаційної комісії України і Президії Академії педагогічних наук України від 13 лютого 2008 року № 1-01/2/1-7/1-66»	Скасовано процедуру узгодження тем дисертаційних досліджень із педагогічних та психологічних наук із Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні, яка функціонує при НАПН
Окремі листи МОН	
Лист МОН від 29.10.2013 р. № 1/9-756 «Про утворення спеціалізованими вченими радами єдиної електронної адреси»	
Лист МОНМС від 25.03.2013 р. № 1/9-211 «Про призначення офіційних опонентів»	
Лист МОНМС від 14.02.2013 р. № 1/9-116 «Про теми дисертаційних робіт»	
Корисні інтернет-посилання	
Інформація щодо засідань та рішень Атестаційної колегії. — http://old.mon.gov.ua/ua/activity/563/informatsiya-shchodo-zasidan-ta-rishen-atestatsijnoji-kolegiji/	Тут див. рішення про присудження наукових ступенів, відмови та інші релевантні питання.

Умовні скорочення:

ВАК — Вища атестаційна комісія України

ВНЗ — вищий навчальний заклад

ГОСТ — государственный стандарт

ДСТУ — Державний стандарт України

КМУ — Кабінет Міністрів України

МОН — Міністерство освіти і науки України

МОНМС — Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

НАЗЯВО — Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

НАНУ — Національна академія наук України

НАПН — Національна академія педагогічних наук України

СВР — спеціалізована вчена рада

Ще не включено до таблиці, оскільки відповідні документи ще не готові/не набрали чинності:

- дозвіл використовувати сучасні стилі бібліографічних посилань

Також не вказано кілька стандартів з дрібних питань (ДСТУ 3582-97, ГОСТ 7.12-93, ДСТУ 6095:2009, ДСТУ 7093:2009), релевантні положення яких закріплено у профільних документах з питання підготовки дисертацій.